

Nr 336.

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga närslutna förslag till lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

dels ock för tillfällig löneförbättrings utgående till ifrågavarande präster under ecklesiastikåret 1920—1921 godkänna de allmänna grunder, som för sådan löneförbättring av departementschefen i statsrådsprotokollet förordats.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Förslag

till

Lag

angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i ny-reglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster.

1 §.

Till kyrkoherdar och komministrar, för vilka löne reglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 trätt i tillämpning, skall jämlikt av Konung, riksdag och kyrkomöte beslutade grunder samt enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser utgå tillfällig löneförbättring för ecklesiastikåret 1920—1921.

Lag samma vare beträffande extra ordinarie präster, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. nyssnämnda lag sägs, ävensom kontraktsprostar, vilka uppbära arvode, bestämt enligt de i 17 § omförmälda lag stadgade grunder.

2 §.

För tiden efter ecklesiastikåret 1920—1921 skall, där löneförbättring av tillfällig eller stadigvarande beskaffenhet beviljats statens befattningshavare, tillfällig löneförbättring, jämlikt av Konungen och riksdagen beslutade grunder och enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser, utgå till de i 1 § omförmälda präster.

3 §.

Tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar, komministrar och extra ordinarie präster, varom nu är stadgat, skall för varje pastorat, så vitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstill-

gångar på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestridande av, jämte avlöning, tillfällig löneförbättring åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom pastoratet utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar sex öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, beräknat som i 19 § 1 mom. nämnda lag sägs, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet, i den ordning 21 § samma lag stadgar.

4 §.

Tillfällig löneförbättring åt kontraktsprostar gäldas från kyrkofonden.

5 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna lag, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över eklelesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
 Statsråden: UNDÉN,
 THORSSON,
 OLSSON,
 SANDLER,
 NOTHIN,
 NILSSON,
 ERIKSSON,
 SVENSSON,
 HANSSON.

*Tillfällig löne-
 förbättring åt
 kyrkoherdar
 och kommi-
 nistrar i
 nyreglerade
 pastorat samt
 åt kontrakts-
 prostar och
 vissa extra
 ordinarie
 präster.*

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Förslag har väckts om vidtagande av åtgärder för beredande av tillfällig löneförbättring åt de präster, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års prästerliga avlöningslagar. Framställning i ämnet har gjorts dels av kyrkofondskommittén i dess den 17 november 1919 avgivna betänkande, VI, *angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän*, dels ock av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen i skrivelse den 12 februari 1920. Centralstyrelsen har därvid tillika föreslagit tillfällig löneförbättring åt innehavare av prästerliga emeritilöner.

Innan jag övergår till redogörelse för berörda förslag och motiveringen till desamma, vill jag *dels* till en början erinra om de grunder, efter vilka prästerliga befattningshavare, varom nu är fråga, avlönas, och för de bestämmelser, som gälla med avseende å anskaffande av de för dessa prästers avlöning erforderliga medlen, *dels ock* i korthet redogöra för vissa gjorda framställningar avseende ändringar i berörda avlöningsgrunder.

Omförmälda grunder innehållas i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 samt, beträffande det extra ordinarie prästerskapet och vikarierande ordinarie präst, dessutom i förordningen den 18 april 1914 angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning samt angående gottgörelse till ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda (den så kallade adjunktsavlöningsförordningen).

Lönerna för det *ordinarie* prästerskapet — kyrkoherdar och komministrar — fastställas av Konungen pastoratsvis i penningar för en tid av 20 år, räknat från den dag förut gällande löneregleringsresolution upphör att äga tillämpning. Lönen delas i grundbelopp samt fyllnadsbelopp, beräknat efter pastoratets folkmängd vid tiden för löneregleringens fastställande och pastoratets areal i land, vartill kan komma ytterligare tillägg med hänsyn till särskilda förhållanden, såsom synnerligen höga levnadskostnader i orten, duplikationsskyldighet, besvärlig tjänstgöring. Tillägget får ej överskrida för kyrkoherde 1,000 kronor och för komminister 750 kronor.

Lägsta lön är — fränsett undantagsfall — för kyrkoherde 4,000 kronor och för komminister 2,500 kronor; högsta lön för komminister är 5,000 kronor, för kyrkoherde 8,000 kronor samt för domprost och pastor primarius i Stockholm 10,000 kronor.

Präster, vilkas lön bestämts till lägre belopp än för kyrkoherde 4,500 kronor och för komminister 3,000 kronor, erhålla efter viss tids tjänstgöring ålderstillägg, så avpassat att lönen jämte ålderstillägget uppgår till nysnämnda belopp, dock får ålderstillägget icke i något fall överstiga 500 kronor.

Härförutom åtnjuter tjänst innehavaren fri bostad, bestående av tomt med bostadshus, och, där hinder ej möter, erforderligt område till trädgård. Kan fri bostad ej beredas, utgår till tjänst innehavaren hyresersättning, till beloppet bestämd av Kungl. Maj:t. Vidare åtnjuter prästen ersättning för skjuts i tjänst ärenden med högst 250 kronor samt bränsle

1910 års
prästerliga
avlönings-
lagar.

a) Grunder
för präster-
skapets av-
löning.

till husbehov, där tillgång därtill finnes; kostnaderna för vedens fällning, framforsling och beredning skola emellertid bestridas av tjänst innehavaren. Saknas bränsletillgång, plägar denna omständighet betraktas som sådant särskilt förhållande, som kan föranleda lörens höjande genom tilläggsbelopp.

Utöver sålunda angivna löneförmåner kan ordinarie präst under vissa förutsättningar åtnjuta särskild ersättning för annan prästerlig tjänstgöring. Sålunda äger ordinarie präst, som mottagit förordnande att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning eller annan i hans tjänst biträda, att av den, som uppbär med den senare befattningen förenade inkomster, åtnjuta gottgörelse enligt de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter angående beräkning av sådan gottgörelse. Bestämmelserna i sagda hänseende äro givna i adjunktsavlöningsförordningen. Gottgörelse till den ordinarie präst, som biträder annan i hans tjänst, utgår enligt denna förordning, om frivillig överenskommelse mellan vederbörande icke träffas, enligt domkapitlets bestämmande med visst belopp, för vilket dock visst minimum och visst maximum bestämts. Den, som jämte egen tjänst uppehåller annan befattning, är berättigad att därutöver åtnjuta vikariearvode efter samma grunder, som nedan angivas för extra ordinarie präst.

Inom det tjänstgörande *extra ordinarie* prästerskapet kunna urskiljas fyra särskilda grupper befattningshavare, nämligen 1) de s. k. ständiga adjunkterna eller de som avses i 14 § 3 mom. löneregleringslagen, 2) kontraktsadjunkter m. fl., anställda i nyreglerade pastorat på grund av stadgandet i 6 § 8 mom. kyrkofondslagen, 3) pastoratsadjunkter m. fl., anställda i oreglerade pastorat, och 4) adjunkter i egentlig mening.

De egentliga adjunkterna och de s. k. ständiga adjunkterna skola enligt 12 § löneregleringslagen såsom löneförmåner åtnjuta — förutom skjuts i tjänstären och kostnadsersättning för resa till tjänstgöringsort — dels bostad och vivre, dessa förmåner utgående in natura eller under vissa förutsättningar i penningar, dels ock årligt adjunktsarvode ej understigande 1,000 kronor, allt enligt de närmare föreskrifter, Konungen därom meddelar; och skall, där adjunkt tjänstgör vid två ordinarie befattningar, adjunktsarvodet ökas med hälften av det såsom adjunktsarvode i allmänhet utgående belopp. De föreskrifter, som sålunda skulle meddelas av Kungl. Maj:t, hava utfärdats genom ovannämnda förordning den 18 april 1914, och stadgas däri, att arvodet, där ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda bestämmer, utgår med 1,200 kronor för år räknat jämte två ålderstillägg, vardera å 300 kronor, efter viss tids

tjänstgöring. Arvodet för de så kallade ständiga adjunkterna bestämmes till beloppet i den resolution, varigenom lönerna regleras för prästerskapet i det pastorat, där adjunkten är anställd.

Skola förmånerna av bostad och vivre utgå i penningar, skall gottgörelse för dem utgivas med belopp, som, med hänsyn till levnads-kostnaderna i orten, för varje särskilt fall bestämmes av vederbörande domkapitel eller konsistorium; dock att gottgörelsen icke i något fall må fastställas till lägre belopp än 600 kronor för år räknat. Tjänstgör extra ordinarie präst såsom biträde vid två ordinarie befattningar, skall adjunksarvodet ökas med 600 kronor. Då extra ordinarie präst på grund av förordnande uppehåller ordinarie tjänstebefattning, skall den extra ordinarie prästen, utöver vad han såsom adjunkt äger åtnjuta, tillika erhålla vikariearvode med belopp, i allmänhet motsvarande viss procent av den med befattningen förenade reglerade lönen, dock med iakttagande av visst minimi- och visst maximibelopp.

Arvodena till de till grupp 2) hänfödda extra ordinarie prästerna bestämmas till beloppet av Kungl. Maj:t (6 § 8 mom. kyrkofondslagen).

De extra ordinarie prästmän, vilka upptagits i grupp 3), torde här kunna förbigås, enär de äro anställda för pastorat, där ny löne reglering icke trätt i tillämpning, och alltså deras behov av löneförhöjning lärer böra tillgodoses med tillämpning av 9 § kyrkofondslagen och således i annan ordning än nu är i fråga.

Uppdraget som *kontraktsprost* kan sägas vara en bisyssla för ordinarie präst så till vida som uppdraget tillkommer en ordinarie kyrkoherde inom vederbörande kontrakt.

Jämlikt 17 § löne regleringslagen fastställer Konungen för en var av kontraktsprostarna arvode, fördelat i grundbelopp, utgörande 150 kronor för en var av dem, och fyllnadsbelopp, som enligt lagens närmare bestämmelse lämpas efter antalet pastorat, kontraktet innefattar, och kontraktets areal i land.

I följd härav växla de av Kungl. Maj:t med tillämpning av dessa stadganden fastställda prostarvodena från 180 kronor till 870 kronor: medeltalet är omkring 320 kronor.

De för kyrkoherdar och komministrar fastställda lönerna ävensom ersättningar och arvoden till de så kallade ständiga adjunkterna bestridas med avgifter, som med viss närmare angiven begränsning utdebiteras inom pastoraten, samt med vissa andra till pastoratens förfogande ställda inkomster, varjämte kyrkofonden, på sätt nedan säges, under viss förutsättning har att därtill bidraga.

b) Anskaffandet av de prästerliga avlöningsmedlen.

De närmare bestämmelserna i angivna hänseenden äro meddelade i 19 och 21 §§ lönereglerningslagen, av vilka den förra huvudsakligen stadgar följande:

Till bestridande av ifrågavarande löner, ersättningar och arvoden skola, i den mån sådant erfordras, i nedan nämud ordning användas: 1) församlingsavgifter till belopp ej överstigande 3 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av hela inkomstbeloppet inom pastoratet, 2) arrenden av ecklesiastika löneboställen med vissa angivna undantag, 3) avgälder av lägenheter, avsöndrade eller upplåtna från boställen, som nyss sagts, ränta å medel, som vid försäljning eller avstående för allmänt behov erhållits för sådant boställe eller del därav, ävensom övriga till avlöning av prästerskapet i pastoratet avsedda medel med undantag av sådana, vilka skola tillgodokomma viss tjänstnehavare utöver lönen eller ingå till kyrkofonden, 4) skogsförsäljningsmedel, utgående med ett efter vissa grunder fastställt belopp, samt 5) ytterligare församlingsavgifter till erforderligt belopp.

Beträffande kyrkofondens bidragsskyldighet är i 21 § föreskrivet att, om för omförmälda ändamål såsom församlingsavgifter utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, ersättning skall av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet utom beträffande lönebelopp, som församling särskilt förbundit sig att utgöra.

Ålderstillägg och skjutsersättning gäldas av kyrkofonden. Hyresersättning betalas av pastoratet, utan rätt till bidrag från kyrkofonden.

Gottgörelse för uppdrag för ordinarie präst att annan i hans tjänst biträda eller att jämte egen tjänst uppehålla annan befattning utgöres av innehavaren av den senare befattningen.

I avseende å sättet för bestridande av avlöningen för det extra ordinarie prästerskapet gäller att, såsom nyss sagts, avlöningen för de så kallade ständiga adjunkterna utgår efter samma grunder som det ordinarie prästerskapets löner. Avlöningen för de extra ordinarie präster, som äro hänförliga till ovannämnda andra grupp, gäldas av kyrkofonden. De till tredje gruppen hörande extra ordinarie prästerna kunna av nyss angivet skäl här lämnas å sido. Vad angår fjärde gruppens extra ordinarie präster eller dem, som i egentlig mening äro adjunkter eller vikarier, stadgas huvudsakligen följande. Bostad och vivre ävensom skjuts i tjänstären den tillhandahållas adjunkten av den präst, till vilkens biträde han är anställd eller vilkens tjänst han uppehåller. Adjunktsarvode, inbegripet ålderstillägg, för extra

ordinarie präst, vilken är anställd såsom biträde åt allenast en ordinarie tjänst innehavare, gottgöres av kyrkofonden. Det belopp, varmed adjunktsarvodet under förut angiven förutsättning skall förhöjas, utgöres av adjunktstagarna. Vikariearvode gäldas av den, som uppbär de med den ordinarie tjänsten förenade inkomsterna. Kostnadsersättning till adjunkt för resa till tjänstgöringsort bestrides av kyrkofonden.

Vad slutligen angår det kontraktsprostarna tillkommande arvodet, gäldas detta från kyrkofonden.

Ett flertal framställningar hava gjorts om *ändringar i 1910 års prästerliga avlöningsslagar*. Under riksdagens och kyrkomötets medverkan hava också vissa smärre ändringar i berörda lagstiftning redan blivit verkställda. Ett antal framställningar föreligga emellertid ännu oavgjorda. Av dessa avse en del speciella, mindre grundväsentliga områden av ifrågavarande lagar, under det att andra röra väsentligen ändringar i de genom dessa lagar fastställda huvudgrunderna för det nya lönesystemet.

Till den senare gruppen hör en framställning av Stockholms stads konsistorium om vidtagande av sådan ändring av här ifrågavarande lagbestämmelser, att i Stockholms stads territoriella församlingar lönen skulle vara för kyrkoherde — med undantag av kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen, vilkens lön skulle bibehållas vid stadgat belopp av 10,000 kronor — 8,000 kronor och för komminister 5,000 kronor. I anledning av denna framställning har Kungl. Maj:t den 23 januari 1920 till riksdagen avlåtit proposition, nr 351, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910.

Framställning, avseende ändringar i huvudgrunderna för det nya prästerliga avlöningssystemet, har emellertid vidare gjorts i ett flertal fall. Sålunda har

1:o a. I en den 29 november 1916 dagtecknad skrivelse *domkapitlet i Linköping* gjort framställning i syfte att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för beredande åt prästerskapet av bättre löneförmåner, än som bestämts genom de år 1910 beslutade lagarna i ämnet.

b. *Centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen* har i skrivelse den 17 januari 1917, under åberopande särskilt av de ändrade förhållanden på det ekonomiska området, som inträtt sedan 1910 års lagstiftning angående prästerskapets avlöning trätt i tillämpning, gjort framställning, avseende sådana ändringar i lagarna den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning, om kyrkofond och om emeritilöner för präster, som enligt styrelsens mening föranleddes

Framställningar om ändringar i 1910 års prästerliga avlöningsslagar.

av berörda ändrade förhållanden och numera vunnen erfarenhet beträffande tillämpningen av dessa lagar.

c. Såsom utsedd sakkunnig för fortsatt beredning av frågor angående reglering av prästerskapets löneförmåner har hovrättsrådet *K. J. Ekman*, efter det han satts i tillfälle att taga del av dels en den 24 november 1916 av skånska prästerskapet m. fl. gjord framställning rörande ändring av vissa bestämmelser i lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910, dels en den 4 december 1916 av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen ingiven hemställan om förhöjning i prästerskapets löneförmåner, dels ock förenämnda av samma styrelse gjorda framställning den 17 januari 1917, avgivit yttrande över de ifrågasatta ändringarna i lagarna om reglering av prästerskapets avlöning m. m. ävensom framlagt förslag till lag angående beräkning av viss del av prästerskapets avlöning efter markegång.

Sedan vederbörande blivit hörda över de under a) och b) omfördälda framställningarna samt över det av Ekman avgivna yttrande och förslag, har kyrkofondskommittén genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 september 1917 anbefallts att inkomma med det yttrande, vartill de gjorda framställningarna kunde giva anledning. I samband härmed erhöll kyrkofondskommittén remiss jämväl å en av domkapitlet i Uppsala i skrivelse den 22 augusti 1917 gjord framställning om dyrtidstillägg åt präster i nyreglerade pastorat.

2:o) I skrivelse den 27 november 1917 har *biskopskonferensen* anhållit om vidtagande av åtgärder för snarast möjlig revidering av 1910 års lag om reglering av prästerskapets avlöning m. m. Ärendet överlämnades den 30 november 1917 till kyrkofondskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén genom förenämnda beslut den 28 september 1917 meddelade uppdrag.

3:o) I skrivelse den 30 januari 1918 har *centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen* hos chefen för ecklesiastikdepartementet gjort framställning angående vidtagande av åtgärder för förverkligande av i centralstyrelsens förberörda skrivelse den 17 januari 1917 uttalade önskemål. Skrivelsen överlämnades den 31 januari 1918 till kyrkofondskommittén.

4:o) I skrivelse den 21 juni 1918 har *kyrkomötet* gjort framställning i anledning av väckta motioner om vidtagande av åtgärder för ändring i vissa hänseenden av lagar om reglering av prästerskapets avlöning m. m. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1918 överlämnades denna skrivelse till kyrkofondskommittén för att tagas i över-

vägande vid fullgörande av det genom beslutet den 28 september 1917 kommittén meddelade uppdraget.

5:o) I skrivelse den 27 december 1918 har *domkapitlet i Lund* gjort framställning angående vissa ändringar i lönerегleringslagen, vilken framställning genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 januari 1919 remitterats till kyrkofondskommittén.

6:o) I skrivelse den 8 oktober 1919 har *domkapitlet i Lund* gjort framställning om lönefyllnad åt prästerskapet i nyreglerade pastorat m. m. Å denna framställning erhöi kyrkofondskommittén remiss genom Kungl. Maj:ts beslut den 24 oktober 1919.

Jag övergår härefter till redogörelse för det huvudsakliga innehållet i *kyrkofondskommitténs* ovannämnda betänkande nr VI.

Enligt av kyrkofondskommittén i dess betänkande lämnad redogörelse gå ovan under 1:o)—6:o) omförmälda framställningar huvudsakligen ut på vidtagande av följande ändringar, nämligen

Kyrkofonds-
kommittén.

att lönernas grundbelopp måtte höjas och fyllnadsbeloppen utgå efter delvis ändrade grunder:

att löneförhöjning enligt 4 § lönerегleringslagen måtte kunna utgå med högre än där angivet belopp och att ersättning för duplikation icke måtte inräknas i denna löneförhöjning;

att lönemaximum enligt 5 § samma lag måtte förhöjas;

att ålderstillägg måtte utgå efter andra grunder än de nu stadgade;

att ringare röstövertikt än den i 9 och 10 §§ lönerегleringslagen föreskrivna måtte erfordras för där angivna beslut;

att skjutsersättningen måtte höjas;

att, där ved ej finnes att tillgå å löneboställe inom pastoratet, tjänst innehavaren måtte bekomma visst kontant belopp ur kyrkofonden till inköp av bränsle, vilket belopp ej finge inräknas i löneförhöjning enligt 4 § lönerегleringslagen;

att, om för bestridande av prästlönerna ej skulle erfordras en utdebitering av 3 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av hela inkomstbeloppet inom pastoratet, utdebitering till 3 öre dock måtte ske och överskottet inlevereras till kyrkofonden;

att präst, som genom lönerегlering enligt 1910 års lönelagar finge väsentligt mindre lön än han dittills åtnjutit, måtte kunna tillerkännas viss årlig ersättning ur kyrkofonden;

att emeritilönerna måtte förhöjas;

att prästerskapets löner måtte till viss del utgå efter markegång;
att, intill sistnämnda ändring vidtagits i löneregleringslagen, åt
varje präst, som uppbär avlöning enligt denna lag, måtte tillerkännas
en löneförbättring till skäligt belopp; samt

att, därest vissa av de ändringar i löneregleringslagen, som sålunda
föreslagits, skulle bliva vidtagna, ändringarna även måtte gälla präster-
skapet i de pastorat, för vilka lönereglering redan blivit fastställd.

Lämpligheten
att nu till
prövning upp-
taga revisions-
frågan.

Rörande lämpligheten av att nu till prövning upptaga frågan om
revision av 1910 års prästerliga avlöningsslagar och därmed samman-
hängande författningar yttrar kommittén:

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen för innehållet i ovan
omförmälda framställningar är den ifrågasatta revisionen av de lagar
och författningar, som röra de prästerliga löneförhållandena, ett spörsmål
av synnerligen vittutseende beskaffenhet. Och i själva verket torde detta
spörsmål visa sig mera omfattande än vad framställningarna giva vid
handen och i följd därav komma att för sin slutliga lösning kräva be-
tydligt längre tid än vid första påseendet kan synas antagligt. En
revision torde nämligen, då den en gång anses böra företagas, icke
kunna inskränkas till de författningsbestämmelser, som berörts i de olika
framställningarna, utan böra utsträckas till samtliga författningar i deras
helhet. Därtill kommer att mot det nuvarande lönesystemet torde kunna
riktas så pass vägande anmärkningar, att möjlighet finnes för att, när
förslagen om ovannämnda författningsars revision upptagas till prövning,
frågan om en mer eller mindre genomgripande omläggning av själva
lönesystemet kommer att tränga sig fram.

Vidare bör ej förbises, att revisionsfrågan måste ställas i det allra
närmaste sammanhang med den fråga, vars handläggning kyrkofonds-
kommittén fått till sitt huvudsakliga uppdrag, nämligen frågan huru
förvaltningen såväl av kyrkofonden och de särskilda kapitaltillgångar i
penningar och fast egendom, vilkas avkastning skall ingå till kyrkofonden,
som även av övriga prästerliga avlöningstillgångar lämpligen bör ordnas,
samt huru en verksam tillsyn över denna förvaltning bör åvägbringas.
Allt efter det sätt, varpå sistnämnda fråga kan komma att bliva löst,
måste man lämpa omarbetningen av väsentliga delar av de nuvarande
författningarna rörande prästerskapets löneförhållanden.

Om redan nämnda omständigheter väcka vissa betänkligheter mot
upptagande för det närvarande till behandling av den vidlyftiga och
tvivelsutan svårlösta frågan om revision av de prästerliga lönelagarna.

så ökas dessa betänkligheter därav, att det måste anses synnerligen tveksamt, huruvida tiden överhuvud må vara lämplig för en allmän revision av ifrågavarande lagar. Det synes nämligen knappast kunna ifrågasättas, att man under det ännu pågående arbetet med att i enlighet med lagen den 9 december 1910 reglera lönerna för prästerskapet i de särskilda pastoraten skulle i mera väsentliga hänseenden sätta ur kraft denna lags bestämmelser och för tillämpning vid det fortsatta lönerogleringsarbetet beträffande de ännu oreglerade pastoraten i stället fastställa förändrade grunder, helst olika meningar kunna göra sig gällande beträffande frågan, huruvida åt dessa grunder kunde givas återverkande kraft till förmån för de präster, som redan fått sina löner nyreglerade, utan att en förtida omreglering av dessa löner måste företagas.

Därest ett uppskov med den ifrågasatta revisionen av de prästerliga lönelagarna skulle medföra, att även det närmaste och angelägnaste syftet med de väckta revisionsförslagen, nämligen att införa en allmän skälig förhöjning i de på grund av lönerogleringar enligt 1910 års lag utgående lönerna för prästerskapet i de territoriella församlingarna, måste undanskjutas, skulle ett uppskov med revisionsfrågans upptagande till behandling givetvis innebära en allvarlig olägenhet. Omförmälda påföljd av ett uppskov är emellertid ingalunda nödvändig. Behovet av löneförbättring i erforderlig och skälig omfattning — vilket behovs förefintlighet kommittén kommer att nedan närmare beröra i sitt rätta sammanhang — kan nämligen tillgodoses — förutom medelst anvisande framdeles såsom hittills av dyrtidstillägg, så länge sådant är påkallat — genom beträdande av den för stora grupper av statens befattningshavare anlitate utvägen att bereda vederbörande tjänst innehavare tillfällig löneförbättring.

Nämnda väg för tillgodoseende av prästerskapets behov av löneförbättring erbjuder många fördelar. Under det att frågan om en löneförhöjning, företagen medelst en revision av avlöningsförfattningarna, på sätt i det föregående berörts, icke kan antagas komma att nå fram till ett avgörande förr än i en mer eller mindre avlägsen framtid, torde den vida enklare frågan om en tillfällig löneförbättring, som nära ansluter sig till de nyreglerade lönerna, kunna vinna sin lösning redan år 1920, då allmänt kyrkomöte kan förmodas komma att hållas. Ifrågavarande form av löneförbättring förhindrar icke lönerogleringsarbetets fortgång efter samma grunder som hittills och möjliggör således, att enhetligheten i detta arbete även i fortsättningen kan uppehållas. Löneförbättringen skulle innebära ett tillmötesgående av det huvudsakligaste i de framkomna kraven och skulle tillgodokomma icke blott de

präster, vilkas löner hädanefter regleras efter 1910 års lag, utan även dem, vilkas löner redan undergått sådan reglering.

Jämte det kommittén alltså anser åtgärder nu böra vidtagas för beredande åt det nyreglerade prästerskapet av tillfällig löneförbättring, håller kommittén tillika före, att den ifrågasatta allmänna revisionen av de prästerliga löneförfattningarna bör tills vidare undanskjutas och att, där enstaka förändringar i författningarna under tiden visa sig nödvändiga, man bör framdeles, såsom hittills även skett, tills vidare fortgå på de partiella reformernas väg.

I den följande framställningen förbigår kommittén de präster, vilkas avlöning utgår enligt äldre bestämmelser. Dessas behov av ökad avlöning kan nämligen, yttrar kommittén, i skälig omfattning tillgodoses genom lönetillskott med tillämpning av bestämmelsen i 9 § kyrkofondslagen. Kommittén föreställer sig att, därest det nyreglerade prästerskapet kommer i åtnjutande av tillfällig löneförbättring, Kungl. Maj:t vill vid beredande av lönetillskott åt prästerskapet i oreglerade pastorat taga erforderlig hänsyn härtill genom att i motsvarande mån höja dessa tillskott.

Till närmare belysning av de lönebelopp, som framgått ur det verkställda löneruleringsarbetet, omfattande de löneruleringar, vilka trätt eller skola träda i tillämpning den 1 maj åren 1914—1920, har kommittén uppgjort en i betänkandet intagen tablå.

Av berörda tablå framgår, enligt vad kommittén yttrar, att, i avrundade tal angivet, av de för kyrkoherdarna fastställda kontanta lönerna 3 % understiga 4,000 kronor, 16 % uppgå till 4,000 kronor men ej till 4,500 kronor, 24 % uppgå till 4,500 kronor men ej till 5,000 kronor, 30 % uppgå till 5,000 kronor men ej till 5,500 kronor, 10 % uppgå till 5,500 kronor men ej till 6,000 kronor, 7 % uppgå till 6,000 kronor men ej till 7,000 kronor samt 9 % överstiga 7,000 kronor, ävensom av de kontanta lönerna för komministrar 1 % understiger 2,500 kronor, 28 % uppgå till 2,500 kronor men ej till 3,000 kronor, 31 % uppgå till 3,000 kronor men ej till 3,500 kronor, 17 % uppgå till 3,500 kronor men ej till 4,000 kronor, 12 % uppgå till 4,000 kronor men ej till 5,000 kronor samt 11 % bestämts till 5,000 kronor.

För de ständiga adjunkterna, vilkas antal, så vitt för kommittén är känt, uppgår till 57, har arvodet fastställts, i 14 fall till 1,500 kronor, i 22 fall till 1,800 kronor, i 16 fall till 2,000 kronor, i 3 fall till 2,200 kronor och i 2 fall till 2,500 kronor.

Beträffande de belopp, vartill ersättningen för bostad och vivre utgår till de ständiga adjunkterna, har enligt uppgifter, som kommittén inhämtat från domkapitelsexpeditionerna, dessa blivit av domkapitlen bestämda, i 6 fall till högst 1,500 kronor, i 13 fall till mellan 1,500 och 2,000 kronor, i 4 fall till mellan 2,000 och 2,500 kronor och i 19 fall till mer än 2,500 kronor. I övriga fall har något belopp icke blivit av domkapitlen fastställt.

I avseende å behovet, yttrar kommittén, för prästerskapet att erhålla förhöjning i de på grund av lönerogleringar enligt 1910 års lag utgående lönerna torde kommittén kunna fatta sig kort. Det torde vara tillräckligt att erinra om det allmänt erkända förhållandet, att den betydande fördyring i levnadskostnaderna, som under de senare åren gjort sig gällande, medfört stora svårigheter för dem vilka, i likhet med vad förhållandet är med prästerskapet i de nyreglerade pastoraten, hava fått sig anvisade fixa penninglöner. På alla arbetsområden har också den inträdda fördyringen ansetts böra föranleda förhöjning i förutvarande avlöningsbelopp.

Behov av
löne-
förhöjning.

Redan den under ifrågavarande tidsperiod normalt fortgående prisstegringen har haft till följd en icke ringa sänkning i värdet å lönerna; i väsentligt större omfattning har den omedelbart av krigstidsförhållandena förorsakade dyrtiden medfört en dylik verkan.

Övergående till redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för lindrande av dyrtidens tryck för befattningshavare i statens tjänst och för präster, anför kommittén vidare:

Vidtagna åtgärder till lindrande av dyrtidens tryck.

Såvitt staten och dess befattningshavare angår hava kraftiga åtgärder vidtagits till lindrande av det tryck, den omedelbart av krigstidsförhållandena föranledda dyrtiden utövat på löntagarna. I stor utsträckning hava beviljats krigstids-, sedermera dyrtidsunderstöd att utgå jämte den vanliga avlöningen.

Även prästerna hava härvid blivit tillgodosedda. I avseende å de präster, vilka fått sina löneförhållanden reglerade efter 1910 års prästerliga lönelagar, torde sålunda få erinras därom att, sedan genom lagen angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl. den 30 augusti 1918 lämnats medgivande bland annat till att efter närmare angivna grunder bereda krigstidstillägg och krigstidshjälp åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat ävensom åt extra ordinarie präster av vissa närmare angivna grupper, har Kungl. Maj:t genom särskilda kungörelser samma den 30 augusti 1918 utfärdat bestämmelser, efter vilka sådant understöd skulle utgå för ecklesiastikåren 1917—1918

och 1918—1919. Efter det 1919 års lagtima riksdag med anledning av Kungl. Maj:ts i proposition den 11 mars 1919, nr 325, därom framställda förslag, godkänt grunder för dyrtidsunderstöds utgående jämväl för ecklesiastikåret 1919—1920 åt präster, tillhörande nämnda grupper, äro bestämmelser i sådant syfte meddelade genom kungörelsen den 16 juli 1919.

Till mötande av *den normalt fortgående* prisstegringen hava, så vitt angår flertalet befattningshavare i statens tjänst, vidtagits åtgärder för att bereda dem löneförhöjning.

Sålunda hava, exempelvis, provisoriska löneregleringar enligt beslut vid 1918 års lagtima riksdag genomförts för de affärsdrivande verken, med undantag för domänstyrelsen, att gälla från och med ingången av år 1919. Beträffande övriga befattningshavare inom den civila statsförvaltningen har med anledning av en av Kungl. Maj:t den 14 mars 1919 avlåten proposition, nr 326, riksdagen beviljat tillfällig löneförbättring under år 1919. Från sistnämnda löneförbättring hava undantagits, praktiskt taget, allenast sådana grupper av befattningshavare, som under de senare åren fått sina stater ny- eller omreglerade efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande, eller för vilka tillfällig lönereglering av ungefär enahanda art, som förslaget innebär, ägt rum.

Efter vad det vid sistnämnda proposition fogade statsrådsprotokollet och riksdagens i ämnet avlåtna skrivelse utvisa är avsikten att till 1920 års riksdag framlägga förslag angående tillfällig lönereglering för ifrågavarande befattningshavare även för sistnämnda år.

Att bemärka är att den sålunda beslutade tillfälliga löneförbättringen icke verkat förminskning i det belopp dyrtidsunderstöd, som utgått för år 1919. Tvärtom är uttryckligen medgivet, att dyrtidstillägget må beräknas jämväl å tillfällig löneförbättring, i följd varav denna senare bidrager till förhöjning i dyrtidstillägget, där ej detta ändå nått maximum.

De vidtagna eller föreslagna tillfälliga löneregleringarnas syfte har angivits huvudsakligen vara att uppbringa löneförmånerna till den nivå, som betingas av prisstegringen från tiden för de nuvarande löneregleringarnas genomförande till tiden närmast före krigsutbrottet. Såsom skäl för att giva löneregleringen en endast tillfällig natur har angivits att det icke nu låte sig göra att åstadkomma ett definitivt avgörande i förevarande hänseende, dels med hänsyn till de ingående och tidskrävande förarbeten, som oundgängligen förutsattes för en dylik åtgärd,

och dels på grund därav, att de ekonomiska förhållandena i allmänhet ej än tillnärmelsevis vunnit den stadga, som därför erfordrades.

Emellertid torde få erinras därom, att man ej på alla områden inom statsförvaltningen nöjt sig med att avhjälpa omförmälda missförhållanden genom tillfällig löneroglering, avseende att föra upp avlöningen till 1914 års nivå. I enlighet med vad som föreslogs i propositionen den 25 april 1919, nr 391, har nämligen, för tillämpning från och med den 1 juli 1920, godkänts förslag till avlöningsreglemente för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Vid beräkning av de i avlöningsreglementet upptagna lönebeloppen har man här ej stannat vid prisläget före krigsutbrottet utan vidtagit sådan genomsnittlig höjning av de senast fastställda definitiva lönerna, som motsvaras av den procentuella stegring levnadskostnaderna dels faktiskt undergått intill tiden för krigsutbrottet och dels för ett antal år framåt därefter — ända in på 1920-talet — antagits skola hava undergått, därest normala förhållanden varit rådande. Förslaget förutsätter att den särskilda fördyring av levnadskostnaderna, som vållats av krigstidsförhållandena, allt fortfarande skulle täckas genom dyrtidstillägg.

Kommittén ingår härefter närmare på förslaget om tillfällig löneförbättring åt prästerskapet i nyreglerade pastorat och yttrar i fråga här om:

Tillfällig löneförbättring åt det nyreglerade prästerskapet.

Under det man, som förut nämnts, berett prästerna likställighet med statens tjänstemän i avseende å det tillägg till avlöningen, som avser att lindra det tryck, den omedelbart av krigstidsförhållandena föranledda dyrtiden utövat på löntagarna, hava till förmån för prästerna ej vidtagits några åtgärder motsvarande dem, genom vilka, på sätt nyss omförmälts, befattningshavare i statens tjänst blivit tillförsäkrade att bekomma löneförbättring till så stort belopp, att åtminstone den intill krigsutbrottet normalt fortgående fördyringen i levnadskostnaderna i skäligen utsträckning neutraliserades.

De skäl, som förelegat för beredande av dylik löneförbättring åt statens befattningshavare, synas med samma fog gälla även i avseende å de präster, vilka fått sina löneförhållanden reglerade efter 1910 års prästerliga lönelagar. Det är uppenbarligen en lika naturlig som ofrånkomlig konsekvens av de fattade besluten om tillfällig löneförbättring för statens befattningshavare, att liknande åtgärder så fort ske kan vidtagas till förmån för prästerna. I detta hänseende torde kommittén få åberopa ett riksdagens uttalande i ett analogt fall. I den vid 1919 års

lagtima riksdag framlagda frågan om tillfällig löneförbättring för statens tjänstemän utom kommunikationsverken yttrade riksdagen (skrivelsen nr 215, sid. 4): »Den nu föreslagna löneförbättringen är att betrakta såsom en följd av de år 1918 beslutade provisoriska löne regleringarna för kommunikationsverken, vilka just avsågo att lyfta upp lönerna vid dessa verk till 1914 års prisnivå. Denna konsekvens av 1918 års beslut är enligt riksdagens mening ofrånkomlig, då eljest tjänstemännen vid kommunikationsverken skulle bliva oskäligt gynnade framför statens civila befattningshavare i allmänhet.» Det krav på likställighet i lönehänseende, som man sålunda erkänt såsom rättvist, då fråga var om olika grupper av statens befattningshavare, kan givetvis med lika styrka åberopas till förmån för prästerna, vilka ju utan att komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring skulle kvarstå i en sämre ställning än statens civila befattningshavare.

Såsom erinrats i det vid propositionen nr 326 angående tillfällig löne reglering under år 1919 för vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m. fogade statsrådsprotokollet äro nu gällande löne regleringar för befattningshavare vid den civila statsförvaltningen i huvudsak byggda på de grunder, som lades genom 1907 års beslut angående löne reglering för bland andra statskontoret och arméförvaltningen, och hava i nära anslutning till de år 1907 beslutade löne regleringarna för dessa ämbetsverk (den s. k. statskontorstypen) under den följande tiden avlöningsförhållandena ordnats ej blott vid flertalet centrala statsmyndigheter utan även vid åtskilliga lokala institutioner.

De grunder för beräkning av prästerskapets löner, som — efter det löne regleringsfrågan varit före vid 1908 och 1909 årens riksdagar — fastställdes vid 1910 års riksdag, torde hava bestämts så att prästerskapets löner i stort sett komme att hänföras till samma prisnivå, var till man velat förlägga de kort förut enligt statskontorstypen fastställda lönerna för statens befattningshavare. Minimibeloppet för prästlönerna bestämdes till samma belopp, som departementschefen angivit redan i sitt uttalande till statsrådsprotokollet år 1908. Eljest innefattar väl 1910 års beslut åtskilliga modifikationer i det år 1908 tänkta lönesystemet, men dessa modifikationer synas hava ansetts nödiga för att dels göra systemet enklare och dels åstadkomma en jämnare fördelning av lönerna mellan olika befattningshavare och särskilt att närma komministrarnas avlöning till kyrkoherdarnas; i stor utsträckning hava modifikationerna inneburit en stundom nog så kännbar sänkning av lönerna.

Visserligen pågår alltjämt regleringen av prästerskapets löner, men denna är bunden av de år 1910 antagna grunderna för lönernas beräk-

ning, i följd varav, så länge 1910 års lagstiftning kvarstår orubbad, vid den fortgående regleringen av de särskilda prästernas löner avseende ej bör kunna fästas vid den sedermera inträdda fördyringen i levnads-kostnaderna.

Det måste följaktligen efter kommitténs uppfattning vara ett fullt befogat anspråk att, likasom statens befattningshavare allmänt erkänts böra bekomma löneförbättring med anledning av den förhöjning i levnads-kostnaderna, som ägt rum under åren närmast före krigsutbrottet, även de präster, vilkas avlöning utgår efter de år 1910 fastställda grunderna, erhålla löneförbättring till skäligt belopp för neutraliserande av ifråga-varande fördyring i levnads-kostnaderna.

I betänkandet behandlas härefter frågan om *grunderna för beräkningen av den tillfälliga löneförbättringen*. I fråga härom har kommittén anfört följande:

Grunder
för beräk-
ningen av
den tillfälliga
löneförbät-
ringen.

I avseende på grunderna för beräkningen av den tillfälliga löneförbättring, som enligt kommitténs mening bör beviljas prästerskapet i de nyreglerade pastoraten, torde kommittén utan vidare kunna utgå från den förutsättningen, att detta bör bestämmas i lämpligt förhållande till de belopp, som ansetts skäliga för befattningshavare i statens tjänst med motsvarande löner. Då nämligen, såsom nyss framhållits, det nyreglerade prästerskapets löner måste anses hänföra sig till samma prisnivå som de enligt statskontorstypen reglerade lönerna för statens befattningshavare, synes det uppenbart, att enahanda grunder böra i båda fallen, så vitt möjligt, tillämpas vid löneförbättringens beräkning, i den mån icke en undersökning ger vid handen, att i avseende på prästerna föreliggande förhållanden, som härutinnan böra verka modifierande.

Såsom jämförelsegrund torde kommittén alltså hava att begagna sig av det av 1919 års lagtima riksdag fattade beslutet angående tillfällig löne reglering under år 1919 för vissa befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m. Å sid. 57—63 i det vid propositionen nr 326 fogade statsrådsprotokollet finnas angivna de grunder, enligt vilka den tillfälliga löneförbättringens belopp blivit för olika befattningshavare beräknade; och torde kommittén få hänvisa därtill.

Vad då angår beloppet av den tillfälliga löneförbättring, som bör tillkomma *kyrkoherdar och komministrar*, gäller till en början att undersöka inom vilka lönegrader de statens befattningshavare äro att söka, med vilka prästerna böra med hänsyn till löneförmåner jämföras.

Detta spörsmål invecklas något därav, att de kontanta prästlönerna — till vilka man för erhållande av en riktig jämförelsegrund bör lägga

värdet å den fria bostad flertalet kyrkoherdar och komministrar innehava — inom vardera graden äro i hög grad växlande för olika befattningshavare. Frånsett undantagsfall kunna de kontanta lönebeloppen, såsom förut nämnts, variera mellan 4,000 kronor och 8,000 kronor för kyrkoherdar och mellan 2,500 kronor och 5,000 kronor för komministrar. Värdet i medeltal å den fria bostaden torde för det här föreliggande syftet kunna — efter den prisnivå, som gällde vid tiden för löneregleringslagarnas antagande — uppskattas till 1,000 kronor för kyrkoherdar och 600 kronor för komministrar. Värdet å löneförmånerna i deras helhet kan alltså sägas växla mellan 5,000 kronor och 9,000 kronor för kyrkoherdar och mellan 3,100 kronor och 5,600 kronor för komministrar.

Det skulle onekligen föra till onödig vidlyftighet att beträffande ett vart av de olika lönelägena företaga en jämförelse mellan prästerna och statstjänstemännen med motsvarande avlöning. Obehövligheten av en dylik detaljerad jämförelse framställer sig så mycket tydligare, som den för statstjänstemännen företagna tillfälliga löneregleringen anordnats efter mycket schematiskt uppdragna linjer (propositionen nr 326, statsrådsprotokollet sid. 16 och 46), varför ett mera enkelt förfaringssätt synes vara berättigat även i avseende på beräkandet av den tillfälliga löneförbättringen för prästerna. Det ändamålsenligaste sättet att lösa den föreliggande frågan för prästernas del synes vara att beträffande dels den i allmänhet förekommande lägsta komministerlönen och dels den i allmänhet förekommande högsta kyrkoherdelönen undersöka till vilket belopp löneförbättringen bör uppgå med hänsyn till vad i motsvarande hänseende tillerkänts statstjänstemän med samma lön samt att, efter prästerskapets uppdelande i lämpligt antal lönegrupper, för varje sådan grupp bestämma löneförbättringen till belopp, efter lönens storlek stigande från det lägre till det högre av de vid undersökningen funna beloppen.

Genom den nu föreslagna anordningen skulle vinnas å ena sidan, att de särskilda omständigheter, som enligt gällande prästerliga lönesystem föranleda lönens förhöjande utöver grundbeloppet, i skälig utsträckning få öva inverkan även på löneförbättringens storlek samt å den andra, att beloppet av den varje särskild befattning tillkommande löneförbättringen i regel kommer att direkt framgå av en blivande författning i ämnet, utan att påkalla särskilda uträkningar. Ifrågavarande sätt att beräkna löneförbättringen för det ordinarie prästerskapet synes kommittén på ett smidigt sätt ansluta sig till normerna för den tillfälliga löneregleringen för statstjänstemännen. Likasom fallet är för

dessa skulle även för prästerna löneförbättringen bli procentuellt högre för de lägre än för de högre avlönade.

Beräkningen av det lägsta och det högsta belopp, vartill löneförbättringen för kyrkoherdar och komministrar må uppgå, synes böra verkställas på följande sätt.

Närmast jämförlig med den i allmänhet förekommande lägsta komministerslönen — vilken, inberäknat värdet å den fria bostaden, på sätt nyss sagts kan uppskattas till 3,100 kronor, undantagsfall oberäknade — torde vara lönen för länsnotarierna av andra grad, vilken uppgår till 3,200 kronor, om tjänstinnehavaren är anställd på ort, där ortstillägg ej åtnjutes. För denna lön uppgår löneförbättringen till 750 kronor. Den i allmänhet förekommande högsta kyrkoherdelönen, vilken, som ovan omförmäls, kan, likaledes inberäknat värdet å den fria bostaden och oavsett undantagsfall, värderas till 9,000 kronor, torde för nu förevarande ändamål böra jämföras med den lön, som tillkommer tredje gradens tjänstemän, vilken lön i allmänhet utgör 8,100 kronor. För en lön av denna storlek åtnjutes en löneförbättring av 1,000 kronor, vare sig i lönen ingår ortstillägg eller ej.

Emellertid torde onekligen i avseende å prästerna föreligga förhållanden, vilka böra verka modifierande på ifrågavarande belopp. Prästerna åtnjuta som nämnt i allmänhet fri bostad, och då den för statstjänstemännen medgivna löneförbättringen innefattar gottgörelse jämväl för den uppkomna ökningen i hyreskostnaden, bör alltså för prästernas del göras ett motsvarande avdrag. Vidare synes böra tagas någon hänsyn till den förmån flertalet präster åtnjuter genom de naturaförmåner från trädgård och boställen, som i viss mån tillkomma dem. Då frågorna om krigstidstillägg åt präster i nyreglerade pastorat förekommo, framhölls hurusom man ej finge förbise, att i lönehänseende full jämställdhet icke rådde mellan prästerna och statens befattningshavare, beroende på omförmälda naturaförmåner. I sådant avseende yttrade departementschefen (propositionen nr 286 till 1918 års riksdag, statsrådsprotokollet sid. 17), att de naturaförmåner i form av bostad och bränsle in natura som prästerskapet i stor utsträckning åtnjöte, givetvis bidroge till en ej oväsentlig lindring i dyrtidens tryck, samt att det ej heller kunde bestridas, att de tjänstbarheter, som i en mängd fall tillförsäkrats prästerna i arrendekontrakten, i någon mån bidroge att göra kristiden mindre kännbar för prästerna än för de i statens tjänst anställda befattningshavarna. Han ansåg därför att, vad anginge tiden efter ecklesiastikåret 1917—1918, man rättvisligen med avseende på storleken borde göra någon skillnad mellan det krigstidstillägg och den krigstidshjälp statens

befattningshavare erhöle och det motsvarande understöd, varav prästerna komme i åtnjutande. I överensstämmelse härmed bestämdes ock för prästerna krigstidstillägget för ecklesiastikåret 1918—1919 efter något lägre skala än för statens befattningshavare för motsvarande tid; och även det för ecklesiastikåret 1919—1920 medgivna krigstidsunderstödet har beräknats något lägre än det för statens befattningshavare för år 1919 beviljade. I sitt den 6 mars 1919 avgivna utlåtande angående krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 åt ordinarie präster i nyreglerade pastorat m. fl., vilket utlåtande såsom bilaga fogats till propositionen nr 325 till 1919 års lagtima riksdag, har kyrkofondskommittén (s. 16—21) redogjort för de synpunkter kommittén ansett i nu omförmälda hänseende böra beaktas. Kommittén tillåter sig nu hänvisa till berörda redogörelse. I anslutning till vad i berörda betänkande anförts i avseende å det tryck, som till följd av den omedelbart av krigstidsförhållandena förorsakade dyrtiden gjort sig gällande för prästerna i allmänhet, torde man få anse det förhålla sig så, att även det tryck, som den normalt fortgående prisstegringen medfört för prästerna, icke är fullt lika stor som för statstjänstemännen, även om man från ser förmanen av fri bostad. Givetvis är det icke möjligt att härutinnan verkställa en matematiskt säker uppskattning, framför allt i betraktande av att förhållandena ställa sig i hög grad olika vid olika tjänster. Man torde dock kunna utgå från att ifrågakommande skillnad i avseende å dyrtidens påfrestning är relativt mindre, då fråga är om den normalt fortgående än då det rör sig om den omedelbart av krigstidsförhållandena förorsakade fördyringen. Detta torde ock få anses erkänt därigenom, att man ej gjorde någon skillnad mellan prästerna och statstjänstemännen, då krigstidstillägget bestämdes för första året, under vilket fördyringen var av jämförelsevis ringa omfattning.

Med beaktande av nu berörda omständigheter synes det kommittén, att, om de för nyssnämnda två kategorier statstjänstemän bestämda tillfälliga löneförbättringarna 750 kronor och 1,000 kronor nedsättas till 650 kronor och 800 kronor, desamma kunna såsom minimi- och maximibelopp läggas till grund för beräkningen av den tillfälliga löneförbättringen för prästerskapet. — Visserligen kunde ifrågasättas att nedsättningen av det förstnämnda beloppet, 750 kronor, skulle göras större än nu föreslagits; men det synes kommittén som vore med hänsyn till komministrarnas tjänsteställning 650 kronor det lägsta belopp, som i förevarande avseende bör för dessa tjänstemän ifrågakomma. En nedsättning under detta belopp skulle dessutom på ett för komministrarna ogynnsamt sätt avbryta den likformighet i progressionen, som, på sätt

av nedan intagna tablå inhämtas, i avseende å förhållandet mellan löneförbättring och lön äger rum för å ena sidan statens befattningshavare och å den andra prästerna.

Beträffande vidare de lönegrupper, i vilka kyrkoherdarna och komministrarna, som nyss anförts, synas böra uppdelas, och beloppet av den löneförbättring, som bör tillgodokomma tjänst innehavarna inom dessa lönegrupper, synes antalet dylika lönegrupper kunna bliva ganska begränsat.

Till grund för grupperingen torde lämpligen böra läggas beloppet av de kontanta — d. v. s. de med tillämpning av bestämmelserna i 3 och 4 §§ löne regleringslagen fastställda — lönerna. Visserligen kunde det ifrågasättas, att även förekommande hyresersättning skulle få härvid medräknas; kommittén har dock för sin del ansett så icke böra ske, vartill anledningen varit, att nu ifrågavarande löneförbättring har karaktären av ett tillägg till lönen, men att hyresersättning icke är hänförlig till denna, vartill kommer att hyresersättningen, där sådan finnes bestämd, oftast är avsedd att behöva utgå allenast under en kortare tid i avvaktan på att prästgård upplåtes till tjänst innehavare.

På grund härav och med utgångspunkt från att den ökning i löneförbättringen, som bör äga rum för varje ny grupp, skäligen bör bestämmas till 50 kronor, synes grupperingen i fråga lämpligen bliva följande:

Belopp kontant lön:		Belopp löneförbättring:	
intill	4,000 kronor	intill	650 kronor
från och med	4,000 »	5,500 kronor	700 »
»	5,500 »	»	7,000 »
»	7,000 »	»	800 »

I efterföljande tablå göres en sammanställning till belysande av huru kommitténs system för bestämmande av löneförbättringen för kyrkoherdar och komministrar verkar i jämförelse med det för statstjänstemännen tillämpade.

Tablå,

utvisande förhållandet mellan beloppet lön och beloppet tillfällig löneförbättring.

Befattningshavare i statens tjänst				Präster			
Lönegrad	Lönens belopp	Löneförbättringens belopp	Löneförbättringen utgör i procent av lönen	Lönegrupp	Lön i medeltal	Löneförbättringens belopp	Löneförbättringen utgör i procent av lönen
Länsnotarie av andra grad (utan ortstillägg)	3,200	750	23.4	Ordinarie präst med lön under 4,000 kronor	3,250	650	20.0
Tjänsteman i första graden (utan ortstillägg)	4,000	800	20.0	Dito med lön från och med 4,000 intill 5,500 kronor ...	4,750	700	14.7
Tjänsteman i andra graden (utan ortstillägg)	5,800	900	15.5	Dito med lön från och med 5,500 intill 7,000 kronor	6,250	750	12.0
Tjänsteman i tredje graden	8,100	1,000	12.3	Dito med lön från och med 7,000 kronor	7,500	800	10.7

De skäl, som tala för att bereda kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat tillfällig löneförbättring, synas, om ock i något begränsad omfattning, gälla även *det extra ordinarie prästerskapet*.

Såsom förut nämnts, åtnjuta de egentliga adjunkterna och de s. k. ständiga adjunkterna — förutom skjuts- och resekostnad — bland annat dels bostad och vivre, dessa förmåner utgående in natura eller under vissa förutsättningar i penningar, dels ock årligt adjunktsarvode ej understigande 1,000 kronor, allt enligt de närmare föreskrifter Konungen därom meddelar. I det förslag till sådana föreskrifter, som år 1912 upprättades av tillkallade sakkunniga, föreslogs arvodet för adjunkter i vanlig bemärkelse till 1,000 kronor och för ständiga adjunkter till 1,200 kronor om året, i båda fallen med två ålderstillägg, vardera å 200 kronor. Flera av de myndigheter, som yttrade sig över förslaget, påyrkade en förhöjning av arvodet. I ett i ämnet avgivet förnyat yttrande anförde bemälda sakkunniga bland annat följande. Det i löneregleringslagen såsom minimum fastställda beloppet 1,000 kronor hade vid förslagets uppgörande ansetts tillräckligt såsom begynnelselönen. Sedan dess hade emellertid löneförmånerna för de extra ordinarie ämneslärarna vid rikets allmänna läroverk, med vilka de extra ordinarie prästerna borde i möj-

ligaste män likställas, på det att icke rekryteringen av prästerliga krafter för kyrkans behov måtte försvåras, fått sina löneförmåner väsentligen förbättrade. Därest icke den extra ordinarie prästen skulle komma i allt för ogynnsam ställning i förhållande till dem, vilka sökte inträde på lärarbanan, syntes det därför vara nödvändigt, att adjunktsarvodet höjdes till åtminstone 1,200 kronor samt ålderstilläggen till 300 kronor. — I anslutning till kammarkollegii och statskontorets uttalade mening ansågo sakkunnige arvodet till ständigt adjunkt böra av Kungl. Maj:st bestämmas i varje särskilt fall vid fastställelse av lönereglering för prästerskapet.

På sätt tillförene erinrats, blev i förordningen den 18 april 1914 arvodet för adjunkt i vanlig mening bestämt i enlighet med de sakkunnigas senare förslag.

På grund av den sålunda lämnade redogörelsen torde finnas anledning till tvekan, huruvida adjunktsarvodet må kunna anses förlagt till 1914 års prisnivå eller däromkring, varför det kunde ifrågasättas, att adjunkterna icke skäligen borde tillerkännas tillfällig löneförbättring.

Emellertid hava enligt beslut vid 1919 års lagtima riksdag även de extra ordinarie och vikarierande lärarna, med vilka de extra ordinarie prästerna som nyss nämnts jämförts, blivit, om ock med viss begränsning, delaktiga av den tillfälliga löneförbättring, som förunnats statens civila befattningshavare.

Vid sådant förhållande anser kommittén även det extra ordinarie prästerskapet böra komma i åtnjutande av förmånen av tillfällig löneförbättring.

Beträffande grunden för denna löneförbättrings beräkning har för de extra ordinarie statstjänstemännen löneförbättringen bestämts att i allmänhet utgå med 25 procent av den kontanta avlöningens belopp, dock högst 800 kronor. För de extra ordinarie och vikarierande lärarna utgår den med 15 procent å avlöningsbeloppen, dock högst 470 kronor för manlig lärare. I anslutning till vad sålunda är gällande för sistnämnda befattningshavare och då arvodet för de extra ordinarie prästerna ostridigt bestämts något högre än vid de nya lagarnas antagande var tänkt, synes löneförbättringen för de extra ordinarie prästerna böra bestämmas efter förenämnda lägre beräkningsgrund eller till 15 procent av arvodet.

Tillfällig löneförbättring bör av naturliga skäl ej få beräknas på värdet av bostad och vivre, när denna förmån skall utgå in natura. Av följande skäl anser kommittén så ej heller böra ske i de fall, då berörda förmån skall, efter vad förut sagts, utgöras i penningar. I

sådant fall skall nämligen enligt 1914 års förordning gottgörelse utgivas med belopp, som, med hänsyn till levnadskostnaderna i orten, för varje särskilt fall bestämmas av vederbörande domkapitel eller konsistorium. I följd härav läser domkapitel vara oförhindrat att i mån av levnadskostnadernas stegring förhöja ett redan fastställt belopp och således tillse, att ersättningsbeloppet på varje särskild tid verkligen motsvarar levnadskostnaderna. Genom upplysningar, som kommittén från domkapitelsexpeditionerna införskaffat, har också utrönts, att domkapitlen i mycket stor utsträckning vid ersättningsbeloppens bestämmande beakta dyrtidens krav; sålunda har i åtskilliga fall ett tidigare fastställt ersättningsbelopp blivit på grund av senare inträffad fördyring förhöjt. Nu ifrågavarande del av adjunkternas avlöning läser alltså i flertalet fall redan ligga och i övriga fall när som helst kunna genom beslut av domkapitlet förläggas väsentligt högre än 1914 års prisnivå, till vilken det är den tillfälliga löneförbättringens syfte att förhöja lönerna.

Då det extra ordinarie prästerskapet skulle komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring på allenast den del av avlöningen, som utgår i form av arvode, synes maximum för löneförbättringen böra bestämmas till lägre belopp än det, som bestämts för de extra ordinarie lärarna. Såsom skäligen föreslår kommittén ett belopp av 300 kronor.

Undantag härifrån torde böra göras för sådan extra ordinarie präst, som avses i förut omförmälda grupp 2), kontraktsadjunkter m. fl. Arvodet för dessa bestämmas nämligen av Konungen till visst belopp i ett för allt. För dem torde den tillfälliga löneförbättringens maximum böra sättas till samma belopp som det för extra ordinarie lärare bestämda eller 470 kronor.

Att löneförbättring icke må beräknas på skjuts- och reseersättningen, vilken utgår till adjunkten efter verkliga kostnaden, torde utan vidare vara klart.

Där adjunkt uppbär vikariearvode, synes han — liksom för övrigt även ordinarie präst, som vikarierar för annan — böra få tillgodoräkna sig någon förhöjning även på detta belopp. Till denna fråga återkommer kommittén längre fram.

Även *kontraktsprostarna* synas skäligen böra komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring.

Beträffande denna grupp befattningshavare torde icke kunna uppdragas jämförelse med någon tjänstemannagrupp inom den civila statsförvaltningen.

Kontraktsprostens befattning är visserligen att betrakta såsom fullt

självständig; men uppdraget tillkommer alltid en ordinarie kyrkoherde. Det prosten tillkommande arvodet, varom förut närmare förmäls, avser att utgöra gortgörelse icke blott för det särskilda, icke obetydliga besvär, som är förenat med prostuppdragets fullgörande, utan även för de direkta utgifter, som prosten har att vidkännas i sin ifrågavarande egenskap, särskilt genom de i regel icke fåtaliga resorna inom kontraktet. Då kontraktsprostarna alltså i denna egenskap hava att vidkännas icke obetydliga direkta utgifter i tjänsten och dessa utgifter till följd av penningvärdets fall under nu ifrågavarande tidrymd undergått stegring, synes det billigt, att kontraktsprosten får oavkortat tillgodonjuta en nämnda förändring motsvarande ökning i det arvode, varmed skola bestridas bland annat sagda utgifter, och att han alltså får uppbära denna ökning jämte den löneförbättring, prosten må erhålla på innehavande kyrkoherdelön.

Till stöd för kommitténs uppfattning därom, att även kontraktsprostarna böra komma i åtnjutande av löneförbättring, kunna åberopas särskilda till kommitténs utlåtanden remitterade framställningar angående förhöjning i kontraktsprostarnas avlöning, i vilka ärenden kommittén yttrat sig genom utlåtande den 21 oktober 1919, vari kommittén hemställt om åtgärder för beredande åt kontraktsprostarna av dyrtidstillägg.

Efter vad kommittén har sig bekant, begagnade sig ett fåtal kontraktsprostar av den dem enligt 25 § löneregleringslagen förbehålla rätten att under sin tjänstetid från kyrkofonden uppbära avlöning efter dittills gällande grunder. Kontraktsprost, som uppbär arvode enligt äldre bestämmelser, torde icke böra komma i åtnjutande av nu ifrågavarande löneförbättring.

Från rättigheten att åtnjuta tillfällig löneförbättring torde böra uteslutas *innehavare av professors- och lektorsprebendena*. De tillfälliga lönetillskott, som beviljats innehavarna av prebendepastorat i deras egenskap av professor eller lektor, komma nämligen enligt kungörelsen den 27 juni 1919 angående tillfällig löneförbättring under år 1919 för viss personal inom den civila statsförvaltningen att utmätas i förhållande till bland annat den faktiska inkomsten av prebendepastoratet. Dessa prebendarier äro följaktligen i avseende å löneförbättring redan fullt tillgodosedda inom den ram, som är bestämd för befattningshavare av motsvarande löneinkomster.

Vad beträffar *biskopsprebendena* äro de flesta av dem redan indragna. Endast fem återstå, nämligen Bälunge pastorat i Uppsala stift, Gårdsby pastorat i Växjö stift, Tölö pastorat i Göteborgs stift, Stora

Kils pastorat i Karlstads stift och Visby pastorat i Visby stift. I avseende å det sistnämnda har Kungl. Maj:t enligt beslut den 29 augusti 1919 i sammanhang med fastställelse av ny lönereglering för pastoratets prästerskap förklarar väckt förslag om dess indragning icke föranleda vidare åtgärd. För de återstående fyra prebendepastoraten äro nya löneregleringar ännu ej fastställda. När så sker är att antaga, att prebendena indragas. Anledning torde saknas att utsluta innehavaren av Visby prebendepastorat ävensom det eller de övriga biskopsprebenden, som må varda bibehållna, från rätten till nu ifrågavarande löneförbättring.

De s. k. *långvakansvikarierna* i nyreglerade pastorat, vilka uppbära samtliga med den ordinarie befattningen förenade löneförmåner, lära beträffande rätten till löneförbättring böra likställas med de ordinarie prästerna.

Däremot torde med skäl kunna ifrågasättas huruvida *innehavare av två eller flera befattningar* böra komma i åtnjutande av löneförbättring allenast för *en* befattning. Sådan förening av tjänster kan äga rum exempelvis då ordinarie präst tillika innehar förordnande såsom lasarets-, hospitals- eller fängelsepredikant, regementspastor o. s. v.; vidare då ordinarie präst i ett nyreglerat pastorat tillika tjänstgör såsom långvakanskyrkoherde eller långvakanskomminister i samma eller annat likaledes nyreglerat pastorat, eller där en extra ordinarie präst samtidigt innehar förordnande att uppehålla två vakanssatta tjänster i nyreglerade pastorat, i vilka fall vederbörande befattningshavare äger uppbära båda lönerna oavkortade. Stundom är ordinarie präst eller ständigt adjunkt tillika folkskollärare; i enstaka fall är sådan förening av tjänster till och med bestämd genom löneregleringsresolutionen.

Beträffande dyrtidstillägget åt präster har bestämts, att till innehavare av två eller flera befattningar sådant tillägg utgår för endast en av befattningarna, nämligen den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningsförmånerna äro lika, för den befattning, till vilken han först erhållit befordran eller förordnande.

Den nu ifrågasatta löneförbättringen är av väsentligt olika beskaffenhet mot dyrtidstillägget. Detta senare har karaktären av ett utöver lönen tilldelat understöd, under det att den förra avser att vara en förhöjning av lönen. Det synes därför onekligen vara principiellt riktigast att låta den tillfälliga löneförbättringen utgå under alla förhållanden och således jämväl för det fall, att den tillkommer befattningshavare, som på annan lön åtnjuter löneförbättring.

Då kommittén emellertid ställer sig tveksam i denna fråga, är

detta beroende på att den motsvarande löneförhöjning, som beviljats statstjänstemännen, icke under alla förhållanden får fullt ut räknas på två befattningar. Enligt kungörelsen den 20 september 1919 angående tillfällig löneförbättring under år 1919 för viss extra personal inom den civila statsförvaltningen må, där extra befattningshavare, som i avlöningshänseende är jämförlig med ordinarie personal (t. ex. extra byråchef, extra sekreterare m. fl.), innehar ytterligare extra anställning, befattningshavare icke i sistnämnda egenskap tillgodonjuta löneförbättring jämlikt berörda kungörelse med högre belopp än att sammanlagda löneförbättringen för honom belöper sig till 1,000 kronor om året. Likaledes är i kungörelsen stadgat, att innehavare av både extra anställning och befattning å ordinarie stat ej må på grund av extra anställning åtnjuta löneförbättring enligt kungörelsen till högre belopp än att det samma tillhoppa med tillfällig löneförbättring, som må utgå vid innehavande befattning å ordinarie stat, uppgår till 1,000 kronor för år. I förutnämnda kungörelse den 27 juni 1919 saknas väl motsvarande bestämmelse i avseende å förening av två ordinarie tjänster; men detta torde vara beroende på de i allmänhet gällande förbuden mot förening av tjänster å stat.

Såsom huvudsaklig grundsats gäller alltså för befattningshavare i statens tjänst, att ingen befattningshavare må på grund av två tjänster bekomma löneförbättring till högre belopp än som sammanlagt motsvarar det i allmänhet stadgade maximum.

Vad sålunda gäller för befattningshavare i statens tjänst synes böra få motsvarande tillämpning även för prästerna, därvid maximum torde böra bestämmas till 800 kronor.

Såsom förut anförts har kommittén dock på anført skäl ansett undantag härvid böra göras beträffande prostarvodet, vilket alltid torde böra utgå oavkortat.

Beslutet om anvisande av tillfällig löneförbättring åt statens befattningshavare, yttrar kommittén vidare, avser som nämnt endast år 1919. Därjämte har emellertid ställts i utsikt dylik löneförbättring även för år 1920.

För prästernas del anser kommittén nu böra beviljas tillfällig löneförbättring *för ecklesiastikåret 1920—1921*, men torde tillika böra meddelas sådana bestämmelser, varigenom löneförbättringens *fortsatta* anvisande kan ske under användande av enklare former än för nämnda år måste iakttagas.

Kommittén finner det hava varit synnerligen önskvärt, att tillfällig löneförbättring kunnat beredas prästerna även för det nu löpande ecklesiastik-

Tiden, för vilken den tillfälliga löneförbättringen skall utgå.

året 1919—1920. Härför möta emellertid enligt kommitténs mening hinder. Såsom av det följande framgår fordras för löneförbättringens beviljande godkännande av icke blott riksdagen utan även kyrkomötet. Då kyrkomöte icke kan förväntas komma att hållas år 1919, men däremot lärer vara påtänkt år 1920, kan ett eventuellt beslut i ämnet icke fattas tidigare än efter det löpande ecklesiastikårets utgång. Redan i och för sig måste tanken att åt ett beslut av ifrågavarande beskaffenhet giva tillbakaverkande kraft väcka betänkligheter; men möjligheten av en sådan anordning torde få anses fullkomligt utesluten med hänsyn till det sätt, varpå löneförbättringen enligt kommitténs mening bör gäldas.

Löneförbättringens förhållande till emeritalöner m. m.

I avseende å den befattningshavare i statens tjänst beviljade tillfälliga löneregleringens förhållande till befattningshavarens pension har, enligt vad kommittén anfört, framhållits att den tillfälliga löneförbättringen givetvis icke skulle utan vidare medföra någon rätt för befattningshavare, som blivit delaktig av densamma, att vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av förhöjning i den för honom stadgade pensionen. Därest emellertid sådan förhöjning ansåges skäligen böra ifrågakomma, borde spørsmålet därom göras till föremål för särskild utredning (statsrådsprotokollet sid. 79).

Vad sålunda anförts i avseende å statstjänstemännens pensioner torde hava tillämpning även i avseende å *prästernas emeritalöner*.

Att den tillfälliga löneförbättringen icke bör läggas till grund för den skyldighet till avgifters erläggande och den rätt till pensions åtnjutande, varom stadgas i reglementet för prästerskapets änke- och pupillkassa, torde måhända böra för fullständighetens skull anmärkas.

Sättet för löneförbättringens utgörande.

Beträffande frågan om *sättet för den nu ifrågasatta löneförbättringens utgörande* lärer denna fråga — uttalar kommittén — uppenbarligen få anses besvarad genom de motsvarande bestämmelser, som äro givna i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl. I avseende å tillfällig löneförbättring åt kyrkoherde och komminister samt ständig adjunkt lärer således böra gälla, dels att löneförbättringen skall för varje pastorat, såvitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§ samma lag stadga, samt att där för bestridande av, jämte avlöning, tillfällig löneförbättring åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom pastoratet utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar sex öre för varje helt eller påbörjat tiotal

kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, ersättning skall av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet.

I avseende å de principiella skäl, som enligt kommitténs åsikt tala för anordningen att sålunda fördela utgifterna för den tillfälliga löneförbättringen mellan pastoraten och kyrkofonden, torde kommittén få i tillämpliga delar hänvisa till sitt betänkande den 17 december 1917, vilket i denna del finnes återgivet i propositionen nr 286, statsrådsprotokollet sid. 51 och 52, och därutöver allenast tillägga, att de skäl för anlåtande av pastoratens avlöningstillgångar inom ramen för den i löne-regleringslagen stadgade maximiutdebiteringen, som ansågs hava giltighet i avseende å gäldandet av dyrtidsunderstödet, givetvis hava ökad styrka, då fråga är om den tillfälliga löneförbättringen på grund av dennas karaktär av direkt tillägg till lönen.

Den tillfälliga löneförbättringen åt kontraktsprostarna torde där- emot böra gäldas ur kyrkofonden, vilken, såsom förut omförmäls, har att bestrida prostarvodena. Likaledes bör från kyrkofonden utbetalas den tillfälliga löneförbättring, som skall utgå för det andra extra ordinarie präster än ständiga adjunkter tillkommande adjunktsarvodet.

Spörsmålet om *kyrkofondens bärighet* upptages härefter till be- handling av kommittén, som anför:

*Kyrkofondens
bärighet.*

Någon tvekan om kyrkofondens förmåga att bära den utgift, som komme att åläggas densamma genom den tillfälliga löneförbättringens utgörande, föreligger icke.

Kommittén har låtit verkställa utredning angående den sannolika storleken av det belopp, som av nu berörda anledning skulle komma att åvila kyrkofonden till utgörande. Då det med hänsyn till det ändamål, den ifrågasatta tillfälliga löneförbättringen är avsedd att fylla, nämligen att föra fram lönerna till 1914 års prisnivå, kan antagas för sannolikt, att ett eventuellt beslut om löneförbättringens beviljande för det nu ifrågasatta året 1920—1921 kommer att upprepas för efterföljande år, intill dess en eventuell definitiv omreglering av lönerna äger rum, har det härvid gällt att undersöka, huruvida fonden icke blott för året 1920—1921 utan även därefter har förmåga att bära nämnda börda. Undersökningen har fördenskull inriktats på att utreda huruvida fonden, sedan samtliga pastorat blivit nyreglerade — vilket praktiskt taget är förhållandet år 1925 — äger bärkraft nog att gälda sin andel av den tillfälliga löneförbättringen. Visar sig detta vara förhållandet, lär man med stöd av den slutsats, vartill kommitténs i utlåtandet den 17 december 1917 omförmälda undersökning givit anledning, vara berättigad till det

påståendet, att kyrkofondens tillgångar äro tillräckliga att även under tiden dessförinnan bestrida fondens andel av löneförbättringen i fråga. Kommittén hade nämligen utrett, att de förpliktelser i avseende å det nyreglerade prästerskapets avlöande, som man med hänsyn till fondens beräknade bärkraft år 1925 finner sig kunna ålägga fonden sistnämnda år, då som sagt den nya löneregleringen praktiskt taget blivit till fullo genomförd, även kunna åläggas fonden under varje mellanliggande år beträffande det då nyreglerade prästerskapet.

På grund av den nu ifrågasatta löneförbättringens karaktär har kommittén förutsatt, att densamma skall utgå före dyrtidstillägget, om sådant tillägg anses behöfligt för motsvarande år, d. v. s. att *dyrtidstilläggets* storlek får lämpas efter fondens förmåga att jämte fastställda löner och nu ifrågasatt löneförbättring ävensom fonden eljest åliggande utgifter bestrida även dyrtidstillägg; och erinras i detta sammanhang att fråga ännu icke föreligger om anvisande av dyrtidstillägg åt prästerskapet för tid efter ecklesiastikåret 1919—1920.

Den verkställda utredningen har till första syftemål haft att utröna storleken av den ökning i sammanlagda avlöningsbeloppet för ordinarie präster och ständiga adjunkter inom rikets samtliga pastorat — utöver vad som redan blivit eller kan förväntas i framtiden bliva fastställt i vederbörande löneregleringsresolutioner — som skulle uppkomma genom den ifrågasatta löneförbättringen för kyrkoherdar och komministrar med lägst 650 kronor och högst 800 kronor samt för de ständiga adjunkterna med 15 procent av arvodesbeloppet, högst 300 kronor. Undersökningen har vidare gått ut på att söka beräkna, huru stor del av löneförbättringen, som kan förväntas komma att bestridas genom ökade församlingsavgifter, och huru stor del, som torde komma att belasta kyrkofonden. På grund av de säregna regler, som gälla för bestridandet av kostnaderna för prästerskapets avlöande, har kommittén varit nödsakad att utföra särskilda beräkningar för varje pastorat. Dessa kalkyler hava verkställts med utgångspunkt från de taxeringsvärden och inkomstbelopp, som fastställts vid 1918 års taxeringar, samt med användande i övrigt av de senaste uppgifter angående avlöningstillgångarnas storlek, vilka varit för kommittén tillgängliga.

Utredningen har givit vid handen, att de med tillämpning av bestämmelserna i 1910 års löneregleringslag utgående årliga avlöningsbeloppen torde för beredande av den föreslagna tillfälliga löneförbättringen komma att, sedan löneregleringen blivit till fullo genomförd, ökas med sammanlagt omkring 1,630,000 kronor. Av denna summa synas ungefär 652,000 kronor eller 40 procent komma att falla på pastoraten, under det att

kyrkofonden skulle få vidkännas omkring 978,000 kronor eller 60 procent.

Den tillfälliga löneförbättringen åt adjunkterna i egentlig mening torde kunna beräknas till omkring 45,000 kronor, åt kontraktsadjunkterna och de med dem likställda prästerna till ungefär 5,000 kronor samt åt kontraktsprostarna till omkring 16,000 kronor årligen. Sistnämnda tre belopp, tillhopa omkring 66,000 kronor, komma, såsom förut angivits, i sin helhet att belasta kyrkofonden.

En tillfällig löneförbättring för prästerskapet av den omfattning, kommittén här förut ansett sig böra förorda, skulle således, sedan *samtliga* pastorat blivit föremål för ny löne reglering, komma att åsamka kyrkofonden ökade utgifter med tillhopa omkring 1,044,000 kronor årligen. Vad beträffar kyrkofondens totalutgift för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1920—1921, torde denna enligt uppgift, som lämnats av kyrkofondskommittén i dess betänkande den 6 mars 1920 angående dyrtidstillägg åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän, kunna beräknas till omkring 750,000 kronor.

I sitt förut omförmälda, den 17 december 1917 avgivna utlåtande i fråga om krigstidstillägg och krigstidshjälp åt prästerskapet i nyreglerade pastorat framlade kommittén redogörelse för en av kommittén verkställd ingående undersökning rörande kyrkofondens bärighet. Till denna redogörelse, vilken återgivits i förutnämnda proposition till 1918 års lagtima riksdag nr 286 sid. 34—50, tillåter sig kommittén nu hänvisa. Det torde vara tillräckligt att från redogörelsen allenast erinra därom, att med utgångspunkt från då kända eller beräknliga omständigheter och med frånseende av då förhandenvarande eller motsedda abnorma förhållanden kyrkofondens årliga överskott utöver dess då lagligen åliggande förpliktelser beräknats för år 1920 uppgå till minst 2,000,000 kronor och för år 1925 till minst 3,000,000 kronor. Vidare torde få erinras därom, att särskilt till följd av de av krigstidsförhållandena framkallade synnerligen höga virkespriserna fondens överskott utöver de ordinarie utgifterna under åren 1917 och 1918 vida överstigit vad som 1917 beräknats. Såsom framgår av vad kommittén meddelat å sidan 34 i sitt betänkande den 6 mars 1919 angående krigstidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 åt ordinarie präster i nyreglerade pastorat m. fl. prästmän, har en av kommittén verkställd förnyad granskning av de beräkningar, som lägo till grund för 1917 års beräkning, givit vid handen, att kyrkofonden med största sannolikhet skulle för framtiden förmå att till förhöjande av prästerskapets reglerade löner bära en utgift nära dubbelt så stor som den år 1917 beräknade.

Då den tillfälliga löneförbättringen, såsom förut framhållits, föreslagits skola utgå med förtursrätt före dyrtidsunderstödet, lära således inga betänkligheter med hänsyn till kyrkofondens ekonomi kunna möta mot att bevilja dylik löneförbättring.

Förhöjning i
vikarie-
arvodena.

Såsom en omedelbar följd av den ovan ifrågasatta tillfälliga löneförbättringen för kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat torde, enligt vad i betänkandet sägs, böra ifrågasättas en förhöjning i de enligt förordningen den 18 april 1914 utgående *vikariearvodena*.

I detta hänseende torde allenast böra hänvisas till att det ur dyrtidens synpunkt synes fullt befogat, att höjning i vikariearvodet äger rum, likasom det ej kan anses obilligt, att en adjunktstagare, vilken ju själv åtnjuter löneförbättring, får avstå en del härav till sin vikarie. Någon betänklighet torde ej heller föreligga mot att ålägga kyrkofonden ökad utgift i de framdeles jämförelsevis sällan förekommande fall, då vikariearvode skall gäldas av fonden. Tillika torde få erinras därom, att tanken på ökad vikariatsersättning vunnit godkännande i avseende å statens befattningshavare.

Kirforderliga
lag- och för-
fattningsbe-
stämmelser.

Vidkommande frågan om de *lag- och författningsbestämmelser*, som erfordras för löneförbättringens genomförande, har kommittén gjort följande uttalande:

Genom lagen om kyrkofond den 9 december 1910 hava angivits de särskilda utgifter, som skola eller få bestridas av kyrkofondens medel. Utan ändring i eller tillägg till denna lag kunna fondens medel icke användas för andra än där angivna utgifter.

Med stöd av 6 § 7 mom. nämnda lag, jämfört med 12 § löne-regleringslagen, möter intet hinder för Kungl. Maj:t att med anlitande av kyrkofondens medel tillgodose *det extra ordinarie prästerskapets* behov av löneförbättring (de s. k. ständiga adjunkterna i nyreglerade pastorat härvid dock undantagna) på det sätt, att förordnande meddelas om en förhöjning i det arvode, som skall utgå till varje tjänstgörande adjunkt eller i det anslag, som enligt 6 § 8 mom. kyrkofondslagen beviljas extra ordinarie präst för särskild prästerlig tjänstgöring. Likaledes har Kungl. Maj:t befogenhet att besluta om förhöjning i vikariearvodet.

Däremot innefattar kyrkofondslagen med dess nuvarande lydelse hinder för beviljande av tillfällig löneförbättring såväl åt *ordinarie präster*, för vilka löne reglering enligt den nya lagen trätt i tillämpning, och till dem, som under s. k. långvakans uppehålla befattning i sådant pastorat, som

ock åt s. k. *ständiga adjunkter* i pastorat av nyssnämnda beskaftenhet och åt *kontraktsprostar*.

För att kunna ur kyrkofonden bereda ordinarie präster, långvakanspräster, ständiga adjunkter och kontraktsprostar, varom nu är fråga, tillfällig löneförbättring, varder alltså nödigt att i samma ordning, vari *kyrkofondslagen* tillkommit, meddela stadgande av innebörd, att av kyrkofonden må utgöras tillfällig löneförbättring till präster, som nu sagts.

Vidare kräves för genomförande av förslaget att tillförbinda pastoraten skyldighet att bidra till löneförbättringens utgörande ändring i eller tillägg till *löneregleringslagen*.

För den sålunda ifrågasatta lagstiftningen fordras hänvändelse till såväl riksdag som kyrkomöte, vilka båda representationer deltaga i stiftandet av de lagar, som gälla på området. Denna hänvändelse kan synas böra ske årligen, enär frågan om tillfällig löneförbättring, i likhet med vad avsikten synes vara beträffande motsvarande löneförbättring för statstjänstemännen, torde böra komma under omprövning varje år, intill dess definitiv lönereglering må varda genomförd. Enär allmänt kyrkomöte behöver hållas allenast vart femte år, är det uppenbarligen, med hänsyn särskilt till kostnaden för årliga dylika möten, önskvärdt att undvika en så beskaffad ordning. Enahanda fråga var under behandling, då förslaget om beredande av krigstidsunderstöd åt präster förelåg; och den utväg, varav man begagnade sig för undvikande av årliga kyrkomöten för sistnämnda ändamål, torde även kunna anlitas i det nu föreliggande fallet.

Enligt kommitténs tanke bör alltså för omförmälda syftes vinnande, med förebild av lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl., stiftas lag innefattande bestämmelser angående nu ifrågavarande kyrkoherdars, komministrars, ständiga adjunkters och kontraktsprostares rätt till tillfällig löneförbättring samt om sättet för löneförbättringens gäldande.

Vidare torde böra av Kungl. Maj:t utfärdas särskilda föreskrifter för tillämpning av sagda lags bestämmelser.

I dessa senare föreskrifter torde ock böra sammanföras erforderliga stadganden om tillfällig löneförbättring åt andra extra ordinarie präster än ständiga adjunkter samt om förhöjning i de enligt förordningen den 18 april 1914 utgående vikariearvoden.

Kommittén har i anslutning till det ovan sagda upprättat de författningsförslag, vilka såsom bilagor 1 och 2 finnas bifogade betänkandet.

Omförmälda bilaga 1 är av följande lydelse:

Förslag

till

Lag

angående tillfällig löneförbättring åt präster i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster.

1 §.

Till kyrkoherdar och komministrar, för vilka löne reglering enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 trätt i tillämpning, skall jämlikt av Konung, riksdag och kyrkomöte beslutade grunder samt enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser utgå tillfällig löneförbättring för ecklesiastikåret 1920—1921.

Lag samma vare beträffande extra ordinarie präster, vilkas avlöningsförmåner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. nyssnämnda lag sägs, ävensom kontraktsprostar, vilka uppbära arvode, bestämt enligt de i 17 § omförmälda lag stadgade grunder.

2 §.

För tiden efter ecklesiastikåret 1920—1921 skall, där löneförbättring av tillfällig eller stadigvarande beskaffenhet beviljats statens befattningshavare, tillfällig löneförbättring, jämlikt av Konungen och riksdagen beslutade grunder och enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser, utgå till de i 1 § omförmälda präster.

3 §.

Tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar, komministrar och extra ordinarie präster, varom nu är stadgat, skall för varje pastorat, så vitt angår dess prästerskap, bestridas, i den mån sådant erfordras, medelst församlingsavgifter och övriga till prästerskapet anslagna avlöningstillgångar på sätt och i den ordning 11 § första mom. samt 19 och 20 §§

lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadga. Har för bestri-
dande av, jämte avlöning, tillfällig löneförbättring åt nu nämnda präster
såsom församlingsavgifter inom pastoratet utdebiterats sammanlagt större
belopp än som motsvarar sex öre för varje helt eller påbörjat tiotal
kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, beräknat som i 19 § 1 mom.
nämnda lag sägs, skall ersättning av kyrkofondens medel beredas pasto-
ratet för det överskjutande beloppet, i den ordning 21 § samma lag
stadgar.

4 §.

Tillfällig löneförbättring åt kontraktsprostar gäldas från kyrko-
fonden.

5 §.

De närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av denna
lag, meddelas av Konungen.

I den *speciella motivering*, vartill kyrkofondskommittén i sitt be- *Speciell moti-*
tänkande härefter övergår, anföres följande: *vering.*

Utöver vad i det föregående yttrats rörande författningarnas innehåll
torde kommittén hava anledning att göra allenast efterföljande erinringar.

Åt 2 § i förslaget till *lag angående tillfällig löneförbättring åt
präster i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra
ordinarie präster* torde givas sådan avfattning, att dylik löneförbättring
skall kunna beviljas ifrågavarande präster även för det fall, att den till-
fälliga löneförbättring, som nu utgår till stora grupper av statens
befattningshavare, utbytes mot en genom definitiv lönereglering bestämd
löneförhöjning. En sådan lönereglering för statens befattningshavare
lärer ju böra tagas i beräkning, helst ett steg i denna riktning tagits
genom den genomförda löneregleringen för kommunikationsverken. —
Därest under den tid den föreslagna lagen kommer att äga tillämpning
en mera allmän lönereglering för statens befattningshavare varder vid-
tagen, torde emellertid frågan, huruvida även för prästernas del den
tillfälliga löneregleringen bör utbytas mot en stadigvarande sådan, böra
upptagas till prövning.

I det nu föreliggande fallet torde ej böra ifrågakomma någon
bestämmelse motsvarande den som i 5 § i ovannämnda lag den 30
augusti 1918 intagits till förekommande av att mer än kyrkofondens
överskott för vederbörande år tages i anspråk för ändamålet. Skälet
härtill är att den åtgärd, varom nu är fråga, har egenskap av en av

dyrtiden⁴ framtvingen provisorisk löne reglering, varför den föreslagna löneförbättringen är av enahanda beskaffenhet som den lön till vilken den ansluter sig. På grund härav och då dessutom vid beloppets bestämmande hänsyn tagits därtill att, efter vad ovan omförmälda beräkningar givit vid handen, kyrkofonden mäktar bestrida, jämte fonden eljest åliggande utgifter vilka ej äro av beskaffenhet att böra ifrågakomma först efter den nu föreslagna tillfälliga löneförbättringen, jämväl de ytterligare utgifter, som föranledas av löneförbättringen, torde bestämmelsen om löneförbättringens utgående för vart år, för vilken den beviljas, göras ovillkorlig.

Vidkommande den härefter följande motiveringen till vissa bestämmelser i det förut omförmälda, såsom bil. 2 till betänkandet fogade förslaget till *kungörelse om tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1920—1921 åt kyrkoherdar och komministerar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster m. m.* ber jag få hänvisa till betänkandet i denna del.

Utlåtande av
kammarkollegium
och
statskontoret.

På grund av remiss hava kammarkollegium och statskontoret den 29 december 1919 i ärendet avgivit gemensamt utlåtande, däruti ämbetsverken förmått sig icke hava något att erinra mot kyrkofondskommitténs ifrågavarande förslag.

Allmänna
svenska
prästföreningens
framställning.

Jag övergår härefter till redogörelse för *centralstyrelsens för allmänna svenska prästföreningen* i förberörda skrivelse den 12 februari 1920 gjorda framställning. Centralstyrelsen, som jämväl gjort framställning beträffande lönetillskott åt prästerskapet i oreglerade pastorat, yttrar i fråga om tillfällig löneförbättring åt präster i nyreglerade pastorat m. fl. följande:

Genom upprepade beslut har dyrtidstillägg utgått till prästerskapet i nyreglerade pastorat. Allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse har den 9 december 1919 hos Kungl. Maj:t gjort framställning att även för år 1920—1921 få åtnjuta förhöjt dyrtidstillägg efter samma grunder, som kunna komma att bestämmas för statens befattningshavare.

Emellertid måste löne regleringen genom lagen den 9 december 1910 själv anses otillfredsställande. Dess lönebestämmelser hade nämligen utarbetats på grundval av förhållandena under ecklesiastikåret 1896—1897, som också i huvudsak blevo grundläggande för beslutet i ärendet. Löne regleringen var sålunda i viss mån föråldrad redan vid

dess antagande. Och redan innan den år 1914 började tillämpas, hade penningvärdet, såsom av offentlig utredning framgår, undergått ett successivt sänkande. Lönebeloppen voro därför allt för låga redan från början.

Kyrkofondskommittén har den 17 november 1919 inför Kungl. Maj:t framlagt förslag om tillfällig löneförbättring å belopp mellan 650 och 800 kronor, i likhet med vad som lämnats åt statens befattningshavare från början av år 1919, att utgå till präster i nyreglerade pastorat och övriga, vilkas löner utgå på grund av lagen om prästerskapets avlöning den 9 december 1910.

Centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen tillåter sig att på det livligaste få tillstyrka, att denna framställning av Kungl. Maj:t bifalles. Behovet därav är lika stort för prästerskapet som för andra befattningshavare.

Vad här ovan är sagt gäller jämväl angående de löner, som utgå till emeriti, för vilka tillfällig löneförbättring är synnerligen av behovet påkallad.

På grund av vad här ovan anförts tillåter sig centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder att bereda präster i nyreglerade pastorat och övriga, vilkas löner utgå på grund av lagen om prästerskapets avlöning den 9 december 1910, ävensom emeriti tillfällig löneförbättring från och med år 1920—1921.

I avseende å de präster, varom här är fråga, nämligen de, som fått sina löneförmåner reglerade genom 1910 års lagar, hava med undantag för kontraktsprostarna åtgärder vidtagits för att lindra den på grund av krigstidsförhållandena uppkomna dyrtidens tryck. Krigstids- respektive dyrtidsunderstöd har sålunda för ecklesiastikären 1917—1919 och ecklesiastikåret 1919—1920 tillerkänts följande prästerliga befattningshavare, nämligen

1) *kyrkoherdar och komministrar* (såväl ordinarie befattningshavare som s. k. långvakansvikarier) för vilka löneroglering, fastställd enligt lagen om reglering av prästerskapets avlöning den 9 december 1910 trätt i tillämpning;

2) i nyreglerade pastorat anställda extra ordinarie prästmän, vilkas avlöningstörmaner bestridas på sätt i 14 § 3 mom. nyssnämnda lag omförmäles (s. k. *ständiga adjunkter*);

3) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå jämlikt 1 § 3

Departement-
schefen.

mom. förordningen den 18 april 1914 angående reglering av det extra ordinarie prästerskapets avlöning m. m. (*adjunkter i egentlig bemärkelse*); samt

4) extra ordinarie prästmän, vilkas arvoden utgå enligt 6 § 8 mom. lagen om kyrkofond den 9 december 1910 (*kontraktadjunkter, järnvägspräst*).

Härjämte hava innehavare av prästerliga emeritilöner erhållit krigstids- respektive dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1918—1919 och ecklesiastikåret 1919—1920.

Vad angår ecklesiastikåret 1920—1921 har jag för avsikt att denna dag föreslå avlåtande till riksdagen av framställning om dyrtidsunderstöd åt bemälda prästmän och emeriti jämväl under sistnämnda ecklesiastikår.

Enligt vad av det sagda framgår hava kontraktsprostarna hittills icke fått uppbära dyrtidsunderstöd på prostarvudet. Förslag härom har emellertid väckts, och jag kommer att denna dag föreslå framställning till riksdagen jämväl därom, att kontraktsprostar, vilka uppbära arvode, bestämt enligt de i 17 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning stadgade grunder, måtte beredas dyrtidsunderstöd från och med ecklesiastikåret 1920—1921.

Under det att sålunda åtgärder vidtagits för att bereda omförmälda prästerskap ökade löneförmåner med hänsyn till den av krigstidsförhållandena orsakade fördyringen, har från statsmakternas sida hittills intet åtgjorts för att, i likhet med vad som skett beträffande befattningshavare i statens tjänst, förskaffa samma prästerskap någon kompensation på grund av den oberoende av krigstidsförhållandena uppkomna, s. k. normala prisstegringen.

För beredande av en dylik kompensation samt jämväl ur andra synpunkter skulle ju närmast kunna tänkas en revision av 1910 års prästlönerregleringslagstiftning, varom också enligt vad av det föregående framgår ett flertal framställningar gjorts. Till följd av omständigheter, som av kyrkofondskommittén framhållits, kan emellertid en dylik revision för närvarande icke lämpligen verkställas. Bästa sättet att lösa frågan om tillgodoseende av här ifrågavarande prästers behov av ökade löneförmåner på grund av den normalt fortgående prisstegringen torde därför vara att, såsom av kyrkofondskommittén och centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen föreslagits, bereda dem tillfällig löneförbättring.

Vad angår *kyrkofondens bärighet* torde, enligt vad den av kyrkofondskommittén verställde utredningen giver vid handen, kyrkofonden

utan svårighet kunna bära den merutgift en dylik löneförbättring skulle komma att medföra. Under sådana förhållanden vill jag för min del förorda, att tillfällig löneförbättring beredes här ifrågavarande prästerskap.

Beträffande till en början den närmare frågan om *vilka prästerliga befattningshavare*, som *böra erhålla tillfällig löneförbättring*, ansluter jag mig till kyrkofondskommitténs härutinnan framställda förslag, vilket innebär, att ej mindre samtliga de här ovan under 1—4 uppräknade prästmännen, vad angår kyrkoherdar likväl med undantag av professorer och lektorer, som äro kyrkoherdar i prebendepastorat, än även kontraktsprostar, vilkas arvoden utgå enligt 17 § löneregleringslagen, skola komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring.

Vidkommande det av centralstyrelsen för allmänna svenska prästföreningen framställda förslaget om beredande av *tillfällig löneförbättring åt innehavare av prästerliga emeritilöner*, vore ju visserligen önskvärt, att ifrågavarande emeriti kunde erhålla en mot den tillfälliga löneförbättringen svarande förhöjning av emeritilönen. Då emellertid f. d. befattningshavare i statens tjänst icke kommit i åtnjutande av någon dylik förhöjning i till dem utgående pensioner, anser jag mig för närvarande icke kunna förorda vidtagande av någon åtgärd för att tillförsäkra innehavare av prästerliga emeritilöner någon sådan förhöjning av emeritilönerna som här ifrågasatts.

Vad angår de av kyrkofondskommittén föreslagna *grunderna för den tillfälliga löneförbättringen* har jag ansett mig böra här göra en kort sammanfattning av desamma. Löneförbättringen utgår, för år räknat, till kyrkoherdar och komministrar (såväl ordinarie befattningshavare som s. k. långvakausvikarier) med 650 kronor, om den kontanta lönen icke uppgår till 4,000 kronor, med 700 kronor, om den kontanta lönen uppgår till 4,000 kronor men icke till 5,500 kronor, med 750 kronor, om den kontanta lönen uppgår till 5,500 kronor men icke till 7,000 kronor, samt med 800 kronor, om den kontanta lönen uppgår till eller överstiger 7,000 kronor. I den kontanta lönen inräknas icke ålderstillägg, hyresersättning eller skjutsersättning.

Till s. k. ständiga adjunkter och adjunkter i egentlig mening utgår löneförbättringen med 15 procent å adjunktsarvodet (såväl grundbelopp som ålderstillägg och förhöjning i arvode på grund av tjänstgöring vid två ordinarie befattningar), dock högst 300 kronor. Å värdet av bostad och vivre eller ersättning därtör beräknas icke löneförbättring liksom icke heller å skjuts- och reseersättning.

Till kontraktsadjunkter utgår löneförbättringen med 15 procent å de fastställda arvodena, dock högst 470 kronor.

För kontraktspro-utgör den tillfälliga löneförbättringen ett belopp motsvarande 25 procent å fastställt arvode.

Den tillfälliga löneförbättringen utgår jämväl för det fall, att den tillkommer befattningshavare, som vid annan eller andra befattningar åtnjuter löneförbättring, dock att ingen på grund härav må bekomma löneförbättring till högre belopp än sammanlagt 800 kronor. I fråga härom samt beträffande begränsning av löneförbättringens belopp på grund av att tjänst innehavare äger åtnjuta inkomst av donation m. m. ber jag få hänvisa till den i kommitténs betänkande intagna speciella motiveringen.

Vid prövning av de av kommittén föreslagna grunderna för den tillfälliga löneförbättringen har jag funnit desamma med hänsyn till de för präster i avlöningshänseende gällande säregna förhållanden väl avvägda i förhållande till de grunder, som bestämts för tillfällig löneförbättring åt befattningshavare i statens tjänst med närmast motsvarande löner, varför jag ansett mig böra till godkännande förorda de av kyrkofondskommittén sålunda föreslagna grunderna för tillfällig löneförbättring åt här ifrågakvarande präster.

Jag övergår härefter till spörsmålet om *sättet för löneförbättringens utgörande* och den därmed sammanhängande frågan om de *lag- och författningsbestämmelser*, som kunna behöva utfärdas för ändamålet. Enligt kommitténs förslag skall efter förebild av de bestämmelser, som meddelats i lagen den 30 augusti 1918 (nr 724), angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl. den tillfälliga löneförbättringen till kyrkoherdar och komministrar samt ständiga adjunkter för varje pastorat, så vitt angår dess prästerskap, bestridas i enahanda ordning, som enligt vad förut meddelats gäller i fråga om löner för kyrkoherdar och komministrar ävensom ersättningar och arvoden till ständiga adjunkter. Där för bestridande av, jämte avlöning, tillfällig löneförbättring åt nu nämnda präster såsom församlingsavgifter inom vederbörande pastorat utdebiterats sammanlagt större belopp än som motsvarar 6 öre för varje helt eller påbörjat tiotal kronor av pastoratets hela inkomstbelopp, skall sålunda ersättning av kyrkofondens medel beredas pastoratet för det överskjutande beloppet. Vad angår tillfällig löneförbättring åt kontraktsprostar samt åt adjunkter i egentlig mening och kontraktsadjunkter skall densamma, då det åligger kyrkofonden att bestrida arvoden till här nämnda tre grupper befattningshavare, utgöras av nämnda fonds medel.

Vidkommande härefter frågan, i vad mån lag- och författningsbestämmelser behöva meddelas för löneförbättringens genomförande, äger, enligt vad förut nämnts, Kunql. Maj:t med stöd av 6 § 7 mom. kyrkofondslagen och 12 § löneregleringslagen meddela föreskrift om förhöjning såväl av arvoden till adjunkter i egentlig mening och kontraktsadjunkter som vikariearvode, i fråga om vilket sistnämnda arvode kyrkofondskommittén jämväl föreslagit höjning. För att kunna dels tillförlunda pastoraten skyldighet att, på sätt kommittén föreslagit, bidra till utgörande av löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar (såväl ordinarie som s. k. långvakansvikarier) samt ständiga adjunkter, dels ock av kyrkofondens medel ej mindre bereda vederbörande pastorat sådan ersättning som ovan nämnts, än även bestrida löneförbättring åt kontraktsprostar erfordras emellertid hänvändelse till såväl riksdag som kyrkomöte.

För sådant ändamål skulle enligt vad kyrkofondskommittén hemställt riksdagen och det kyrkomöte, som väntas sammanträda innevarande år, underställas i det föregående intagna, av kommittén utarbetade förslag till lag innefattande bestämmelser angående nu ifrågasvarande kyrkoherdars, komministrars, ständiga adjunkters och kontraktsprostars rätt till tillfällig löneförbättring samt om sättet för löneförbättringens utgörande. Rubriken till lagen synes mig emellertid böra underkastas en mindre jämkning så att den kommer att lyda: lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster. Enligt bestämmelse i lagen skall löneförbättringen utgå för ecklesiastikåret 1920—1921 jämlikt av Konung, riksdag och kyrkomöte beslutade grunder samt enligt av Konungen utfärdade närmare bestämmelser, varjämte de närmare föreskrifter, som erfordras för tillämpning av lagen, skola meddelas av Konungen. I dessa senare föreskrifter skola ock enligt kommitténs förslag sammanföras erforderliga stadganden om tillfällig löneförbättring åt adjunkter i egentlig mening och kontraktsadjunkter samt om förhöjning i de enligt adjunksavlöningsförordningen utgående vikariearvoden.

För undvikande av att behöva för här ifrågasvarande löneförbättrings utgående årligen hänvända sig till kyrkomöte är i lagförslagets 2 § intagen bestämmelse därom, att för tiden efter ecklesiastikåret 1920—1921 tillfällig löneförbättring skall under viss förutsättning jämlikt av Konungen och riksdagen beslutade grunder och enligt de av Konungen utfärdade närmare bestämmelser utgå till här ifrågasvarande präster. Det sålunda föreslagna sättet för denna frågas lösning, vilket

funnit motsvarande tillämpning i fråga om krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl., torde vara det mest ändamålsenliga.

Den i lagförslaget 2 § för utgående av här ifrågavarande tillfälliga löneförbättring angivna förutsättningen, »att löneförbättring av tillfällig eller stadigvarande beskaffenhet beviljats statens befattningshavare», synes mig, med hänsyn till det fall, att statens befattningshavare i större utsträckning beredes definitiv löneförbättring, lämpligt avfattad.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreslå riksdagen att

dels antaga förberörda förslag till lag angående tillfällig löneförbättring åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

dels ock för tillfällig löneförbättrings utgående till ifrågavarande präster under ecklesiastikåret 1920—1921 godkänna de allmänna grunder, som för sådan löneförbättring av mig förordats.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Harald Frisk.